

Sygn. akt I Ca 64/16

POSTANOWIENIE

Dnia 9 marca 2016 roku

Sąd Okręgowy w Sieradzu Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący SSO Barbara Bojakowska

Sędziowie SO Elżbieta Zalewska-Statuch

SO Joanna Składowska

Protokolant sekretarz sądowy Elwira Kosieniak

po rozpoznaniu w dniu 9 marca 2016 roku w Sieradzu

na rozprawie sprawy

z wniosku S. S.

z udziałem W. K., J. O., M. O. (1), P. O. R. O., W. O. (1), Z. O. (1), G. W. i H. W.

o stwierdzenie nabycia spadku

na skutek apelacji uczestniczki postępowania W. K.

od postanowienia Sądu Rejonowego w Zduńskiej Woli

z dnia 19 listopada 2015 roku, sygnatura akt I Ns 1508/15

postanawia:

zaskarżone postanowienie uchylić i sprawę przekazać do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Zduńskiej Woli pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego.

Sygn. akt. I Ca 64/16

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli stwierdził, że spadek po M. O. (2) synu J. i W. zmarłym w dniu (...) roku Z. ostatnim stałym miejscu zamieszkania, na podstawie ustawy nabyło rodzeństwo spadkodawcy: S. S. z domu O. i W. O. (2), po 4/12 (cztery dwunaste) części każde z nich oraz bratankowie spadkodawcy, dzieci Z. i M.: G. W. z domu O., H. W. z domu O., Z. O. (1), R. O., po 1/12 (jednej dwunastej) części każde z nich. Uznał także, że każdy z uczestników ponosi koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie.

Orzeczenie to zostało wydane w oparciu o następujące ustalenia i wnioski.

M. O. (2) zmarł w dniu (...) r. w Z., ostatnim stałym miejscu zamieszkania. W dacie śmierci był stanu wolnego, jego rodzice nie żyli, nigdy nie miał dzieci. Postawił po sobie siostrę S. S. oraz brata W. O. (2), który zmarł w dniu 19 grudnia 1989r. Ponadto spadkodawca miał brata Z. O. (2) którzy zmarł przed nim tj. w dniu (...) roku. Z. pozostawił po sobie dzieci: G. W., H. W., Z. O. (1)

i R. O.. Spadkodawca nie pozostawił testamentu. Nikt ze spadkobierców nie zrzekał się dziedziczenia, ani też nie został uznany za niegodnego dziedziczenia.

Powyższy stan faktyczny został ustalony w oparciu o zgromadzony w aktach sprawy nieosobowy materiał dowodowy w postaci dokumentów urzędowych, których wiarygodność, wobec braku dowodów przeciwnych, nie budziła, zdaniem sądu, żadnych wątpliwości.

W oparciu o powyższe ustalenia Sąd rejonowy, powołując się na treść art. 924 k.c., art. 925 k.c., 926 § 1 i 2 k.c., art. 927 § 1 k.c. oraz art. 932 k.c. (w brzmieniu obowiązującym w dniu 15 grudnia 1985r) i art. 933 § 3 k.c., art. 934 k.c., stwierdził, że powołane do dziedziczenia po spadkodawcy z mocy ustawy i w częściach równych jest rodzeństwo spadkodawcy tj. S. S. i W. O. (2) oraz zstępni brata Z. zmarłego przed spadkodawcą.

Sąd zwrócił także uwagę, że orzekając w sprawach spadkowych sąd zobligowany jest stosować przepisy prawa materialnego obowiązujące w dacie śmierci spadkodawcy, nawet jeśli po tej dacie przepisy te uległy zmianie (art. 3 k.c.).

O kosztach sąd orzekł na podstawie art. 520 § 1 k.p.c. uznając, że każdy z uczestników ponosi koszty związane ze swoim udziałem w sprawie.

Apelację od tego postanowienia wniosła W. K., zaskarżając je w całości, wnosząc jednocześnie o dopuszczenie jej do udziału w sprawie w charakterze uczestniczki postępowania.

Zaskarżonemu orzeczeniu zarzuciła:

- naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na treść rozstrzygnięcia, to jest art. 224 §1 k.p.c. i art. 316 §1 w zw. z art. 13 §2 k.p.c. wskutek istnienia innego stanu rzeczy niż ustalony przez Sąd pierwszej instancji, 232 zd. 2 k.p.c. i art. 670 k.p.c. poprzez nieustalenie, że w skład spadku wchodzi gospodarstwo rolne oraz nieustalenie kręgu spadkobierców uprawnionych do dziedziczenia gospodarstwa rolnego.

Jednocześnie na podstawie art. 368 §1 pkt 4 w zw. z art. 217 § 1 k.p.c., art. 227 i art. 232 k.p.c. w zw. z art. 391 k.p.c. powołała nowy dowód na okoliczność pozostawienia przez spadkodawcę M. O. (2) testamentu ustnego, w którym zmarły do całości spadku powołał apelującą.

Wniosła także o powtórzenie i przeprowadzenie postępowania dowodowego w postaci dokumentów i zeznań świadków na wskazane powyżej okoliczności.

Ostatecznie żądała zmiany zaskarżonego orzeczenia poprzez stwierdzenie nabycia spadku na podstawie testamentu zarówno co do części ogólnej jak i gospodarstwa rolnego, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Wnioskodawczyni jak i obecni na rozprawie apelacyjnej uczestnicy postępowania, co do zasady przyłączyli się do wniosku o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie.

Rację ma skarżąca, że obowiązkiem sądu, z uwagi na datę otwarcia spadku (15 grudnia 1985 r.), było ustalenie kręgu spadkobierców, którzy powinni dziedziczyć gospodarstwo rolne. Sąd posiadał takie informacje zawarte we wniosku, jednak zaniechał ustaleń w tym zakresie. Uchybienie to stanowi naruszenie art. 670 §2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym w dacie otwarcia spadku, zgodnie z którym Sąd winien z urzędu zbadać, czy w skład spadku wchodzi

gospodarstwo rolne oraz którzy spadkobiercy odpowiadają warunkom przewidzianym do dziedziczenia gospodarstw rolnych.

W kontekście powyższego trafne było także zarzucanie sądowi naruszeń prawa procesowego w postaci art. 224 §1 k.p.c. i art. 316 §1 w zw. z art. 13 §2 k.p.c. oraz 232 zd. 2 k.p.c. ponieważ przepis art. 670 §2 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym w dniu 15 grudnia 1985 r. stanowił szczególną podstawę prawną do działania sądu z urzędu, co uzasadnia stosowania prawa procesowego odpowiednio w oparciu o treść art. 13 §2 k.p.c.

Brak ustaleń dotyczących dziedziczenia gospodarstwa rolnego Sąd Okręgowy mógłby uzupełnić poprzez przeprowadzenie uzupełniającego postępowania dowodowego w tym zakresie.

Istotną jednak okolicznością, która powoduje, że brak jest możliwości wydania merytorycznego rozstrzygnięcia przez Sąd Okręgowy jest przedłożenie przez apelującą nowego dowodu w postaci spisanego testamentu ustnego spadkodawcy M. O. (2), z treści którego ma wynikać, że apelująca została powołana do całości spadku na podstawie tegoż testamentu.

Z uwagi na fakt, iż Sąd Rejonowy nie posiadał żadnej wiedzy o sporządzeniu testamentu przez spadkodawcę, oraz stanowisko wnioskodawczyni, która zaprzecza, aby przedłożony przez apelującą dokument stanowił rzeczywiście dowód sporządzenia testamentu ustnego, należało uznać, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy w części dotyczącej dziedziczenia testamentowego, a do jej rozstrzygnięcia konieczne jest przeprowadzenie całego postępowania dowodowego.

Dlatego też zaskarżone orzeczenie na podstawie art. 386 §4 w zw. z art. 13 §2 k.p.c. należało uchylić a sprawę przekazać do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy przeprowadzi zawnioskowane przez zainteresowanych postępowanie dowodowe, celem ustalenia, czy spadkodawca rzeczywiście sporządził testament ustny w trybie art. 952 k.c., ze szczególnym uwzględnieniem wszystkich przesłanek dotyczących ważności tego typu testamentu, czyli obawy rychłej śmierci i woli testowania.

Ponadto poczyni także ustalenia czy w skład spadku wchodzi gospodarstwo rolne, mając przy tym na uwadze definicję gospodarstwa obowiązującą w dacie otwarcia spadku, oraz który ze spadkobierców posiada kwalifikacje do jego dziedziczenia.